

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD

Cofnodion cyfarfod o'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a gynhaliwyd yn YSTAFELL BWLLGOR 1B, NEUADD Y SIR, RHUTHUN LL15 1YN, Dydd Gwener, 22 Ionawr 2016 am 10.00 am.

YN BRESENNOL

Y Cynghorwyr Bill Cowie a/ac Barry Mellor (Cadeirydd).

Roedd y Cynghorydd M.Ll. Davies yno hefyd fel arsylwr.

HEFYD YN BRESENNOL

Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd (SP), Cydlynnydd Archwilio (RE), Cynrychiolydd Swyddfa Archwilio Cymru (SC) a Swyddog Gweinyddol (CIW).

Cyfeiriodd Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd (RhGD) at y cyfansoddion ac eglurodd nad oedd gan y Pwyllgor gworwm. Cytunodd yr aelodau y dylid parhau â'r pwyllgor ar sail anffurfiol ac y dylid cadarnhau unrhyw gam gweithredu yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor.

Eglurodd Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd ei fod yn teimlo y byddai presenoldeb Aelodau yn y cyfarfod yn fwy cyffredin wrth i nifer y cyfarfodydd gynyddu a chael eu cynnal yn fwy rheolaidd.

1 YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau am absenoldeb oddi wrth y Cynghorwr(wyr) Joan Butterfield, Stuart Davies, Martyn Holland, Win Mullen-James, Bob Murray, Peter Owen, Arwel Roberts a/ac Cefyn Williams.

2 DATGAN CYSYLLTIAD

Ni fu i unrhyw Aelod ddatgan cysylltiad personol na chysylltiad sy'n rhagfarnu ag unrhyw fusnes a oedd i'w ystyried yn y cyfarfod.

3 MATERION BRYD FEL Y CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Ni chodwyd unrhyw eitemau y dylid, ym marn y Cadeirydd, eu hystyried yn y cyfarfod fel mater o frys yn unol ag Adran 100B(4) Deddf Llywodraeth Leol, 1972.

4 COFNODION

(a) Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a gynhaliwyd ar 28 Tachwedd 2014 i'w cymeradwyo.

Cadarnhaodd Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd na fyddai'r cofnodion yn cael eu cadarnhau yn y cyfarfod hwn oherwydd y cworwm yn y Pwyllgor.

PENDERFYNWYD:- yn amodol ar eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf, derbyn a chymeradwyo'r cofnodion fel cofnod cywir.

(b) Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a gynhaliwyd ar 13 Mawrth 2015 i'w cymeradwyo.

Cadarnhaodd Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd na fyddai'r cofnodion yn cael eu cadarnhau yn y cyfarfod hwn oherwydd y cworwm yn y Pwyllgor.

PENDERFYNWYD:- yn amodol ar eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf, derbyn a chymeradwyo'r cofnodion fel cofnod cywir.

5 DATBLYGU ARCHWILIO YN SIR DDINBYCH

Roedd adroddiad ar y cyd gan Reolwr y Gwasanaethau Democrataidd (RhGD) a Chydlynnydd Archwilio (CA), a oedd yn manylu ar y cynnydd a wnaed o ran datblygu swyddogaeth archwilio'r Cyngor i gefnogi'r gwaith o gyflawni ei flaenoriaethau corfforaethol a'i wella yn unol â gweledigaeth rheolyddion er mwyn craffu ar draws Cymru, wedi cael ei ddsbarthu gyda'r papurau ar gyfer y cyfarfod.

Cyflwynodd y RhGD yr adroddiad ac eglurodd fod y Pwyllgor eisoes wedi ystyried adroddiad ar sut i ddatblygu archwilio yn Sir Ddinbych er mwyn sicrhau ei fod yn gweithio'n fwy effeithlon ac effeithiol, oedd yn canolbwyntio ar gefnogi cyflawni'r Cynllun Corfforaethol ac ychwanegu gwerth at y broses o wneud penderfyniadau. Fe ddarparwyd dolen i'r adroddiad. Nod y cynigion a gyflwynwyd oedd mynd i'r afael ag argymhellion a wnaed yn adroddiad cenedlaethol Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) ym mis Mai 2014 ar archwilio yng Nghymru, Craffu Da? Cwestiwn da!

Mewn ymateb i adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru fe luniwyd Cynllun Gweithredu, Atodiad 1, i fynd i'r afael ag argymhellion y rheoleiddwyr, ac i symud ymlaen wrth roi'r arferion da a arsylwyd gan Aelodau Archwilio yn ystod ymweliadau cyfoedion a thrafodaethau a ffurfiodd rhan o broses adolygu SAC, ar waith.

Nododd argymhelliad 7 o'r adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru, y dylai swyddogaeth archwilio pob Awdurdod Lleol "ymgymryd â hunan-arfarniad rheolaidd o archwilio gan ddefnyddio'r 'canlyniadau a nodweddion trosolwg a chraffu effeithiol llywodraeth leol' a ddatblygwyd gan Rwydwaith y Swyddogion Craffu Cymru". Ym mis Tachwedd 2014, cefnogodd yr Aelodau mabwysiadu'r 'nodweddion'. Fel rhan o'r broses o baratoi ar gyfer Adroddiad Blynnyddol y Pwyllgorau Archwilio y llynedd, cynhaliwyd hunanwerthusiad ar sail y nodweddion uchod. Serch hynny, oherwydd y gyfradd ymateb isel i'r holiadur hunan-arfarnu, ni chafodd y canfyddiadau eu cynnwys yn yr Adroddiad Blynnyddol, oherwydd teimlwyd nad oedd modd i'r casgliadau fod yn rhai ansoddol. Roedd Atodiad 2 yn cynnwys canlyniadau'r ymarferiad hunan arfarnu, ac er gwaethaf y gyfradd dychwelyd isel, fe nodwyd rhai themâu cyson ar gyfer gwella yn Atodiad 2.

Yn ystod yr hydref 2016, roedd y Cyngor fod yn destun Aseiad Corfforaethol Swyddfa Archwilio Cymru. O ganlyniad, gofynnwyd i'r Pwyllgor ystyried y cynnydd a wnaed hyd yn hyn wrth ddatblygu archwilio yn Sir Ddinbych, nodi meysydd i'w

gwella ymhellach ac argymell y dylai'r holl Gynghorwyr Sir, Aelodau'r Pwyllgor a'r swyddogion gymryd rhan yn yr ymarferiad hunan-arfarnu archwilio nesaf er mwyn i'r swyddogaeth gael ei gwerthuso'n iawn ac o ganlyniad, ei gryfhau ymhellach.

Eglurodd y Cydlynnydd Archwilio fod gan swyddogaeth archwilio aneffeithiol y potensial i achosi i'r Cyngor beidio cyflawni ei Gynllun Corfforaethol, neu bod y Cabinet neu swyddogion ddim yn cael eu herio a ddim yn cael eu dwyn i gyfrif am eu penderfyniadau. Gallai hyn arwain at adroddiadau rheoleiddio anffafriol ac hyd yn oed ymyrraeth gan Lywodraeth Cymru. Gallai sicrhau bod gan yr Awdurdod swyddogaeth archwilio effeithiol a allai gael ei ddatblygu i ddiwallu gofynion a heriau newydd liniau'r risg o adroddiadau anffafriol neu ymyrraeth. Dylai swyddogaeth archwilio gadarn ac effeithiol hefyd arwain at benderfyniadau gwell yn seiliedig ar dystiolaeth.

Eglurodd y RhGD ei fod yn teimlo bod yr Awdurdod mewn sefyllfa i ddangos bod newidiadau wedi cael eu rhoi ar waith yn dilyn cyflwyno'r Cynllun Gweithredu, gan gynnwys:-

- Mewnbwn ac archwilio'r Cabinet.
- Aelod Arweiniol yn bresennol ym Mhwyllgorau Archwilio, pan fo angen.
- Arweinydd yn bresennol yng nghyfarfodydd Grŵp Archwilio Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion pan fo angen.
- Adolygiad o weithdrefnau dethol ar gyfer eitemau i'w cyflwyno i archwilio.
- Amlinelliad o waith y Grwpiau Tasg a Gorffen.
- Cynorthwyo gyda datblygiad y trefniadau ar gyfer GwE
- Rhoddwyd ystyriaeth i lefel yr adnoddau sydd ar gael i'w harchwilio.
- Ymgysylltu â'r cyhoedd o ran y broses archwilio, a gwe-ddarlledu cyfarfodydd y Cyngor a defnyddio cyfryngau cymdeithasol. Darparodd Rheolwr y Gwasanaethau Democraataidd fanylion am y ddeddfwriaeth sy'n ymwneud â chyflwyno'r ddarpariaeth gwe-ddarlledu, a pharhad a datblygiad y ddarpariaeth.

Roedd y Cynghorwyr B. Mellor a W.L. Cowie yn teimlo fod presenoldeb Aelodau mewn cyfarfodydd wedi cael eu heffeithio gan fod gan rai Cynghorwyr swyddi llawn amser a'r ffaith bod lwfans teithio i Gynghorwyr nad oedd yn Aelodau Pwyllgor, neu oedd heb eu gwahodd i fynychu cyfarfodydd, wedi cael ei dynnu nôl. Cadarnhaodd y RhGD fod Aelodau wedi gweithredu tynnu taliadau lwfans teithio penodol, gyda'r bwriad o gyflawni arbedion. Fe eglurodd eu bod wedi cysylltu ag Arweinwyr Grŵp mewn perthynas â'r mater, ac y byddai'r meini prawf ar gyfer talu lwfansau teithio yn cael ei adolygu.

Eglurodd Rheolwr y Gwasanaethau Democraataidd bod cais wedi dod i law gan yr Aelod Arweiniol ar gyfer hyfforddiant, y Cynghorydd B.A. Smith, er mwyn cynnwys eitem fusnes ar yr agenda ar gyfer cyfarfod nesaf y Pwyllgor ar ddarparu hyfforddiant. Mynegodd y Cadeirydd y farn y dylai darpariaeth hyfforddiant Aelodau gynnwys siarad cyhoeddus a hyfforddiant yn y cyfryngau.

Fe soniodd Cynrychiolydd Swyddfa Archwilio Cymru am y camau a gymerwyd a'r cynnydd a wnaed i ddatblygu archwilio yn Sir Ddinbych. Fe eglurodd bod Awdurdodau Lleol eraill wedi profi'r un meysydd o anawsterau a nodwyd yn ystod y drafodaeth.

Yn dilyn trafodaeth bellach:-

PENDERFYNWYD -

- (i) *derbyn yr adroddiad a nodi'r safbwynt;*
- (ii) *bod holl Gynghorwyr Sir yn cael eu hannog i lenwi'r holiadur hunanwerthuso pan fo problemau.*

6 BIL LLYWODRAETH LEOL (CYMRU)

Roedd copi o adroddiad gan Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd (RhGD), ar y newidiadau a chynigion i ddiwygio fframwaith deddfwriaethol Llywodraeth Leol Cymru, wedi ei ddsbarthu gyda'r papurau ar gyfer y cyfarfod.

Cyflwynodd Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd yr adroddiad ac esboniodd fod Llywodraeth Cymru wedi bod yn adolygu sut y dylai'r llywodraeth leol yng Nghymru weithredu a gwneud cynigion gan gynnwys deddfwriaeth Papur Gwyn *Grym i Bobl Leol*, Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 2015 newydd ac ymgynghoriad drafft Mesur Llywodraeth Leol (Cymru). Eglurodd y RhGD fod yr adroddiad yn crynhoi rhai o'r materion allweddol o'r diwygiadau.

Roedd darpariaethau Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 2015 newydd, a oedd wedi cael ei gymeradwyo ar 25 Tachwedd 2015, yn caniatáu ar gyfer gwaith paratoadol i alluogi rhaglen o uno a diwygio llywodraeth leol a chynnwys darpariaethau ar gyfer uno cynnar gwirfoddol dau neu fwy o Siroedd neu Gyngorau Bwrdeistref Sirol erbyn Ebrill 2018. Roedd y Ddeddf yn diwygio Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 o ran Panel Taliadau Annibynnol Cymru, a oedd yn gosod taliadau lwfans ar gyfer Aelodau, ac arolwg o Gynghorwyr ac ymgeiswyr aflwyddiannus, yn ogystal â Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 o ran arolygon etholiadol. Mae dolen i Ddeddf 2015 wedi ei chynnwys yn yr adroddiad.

Roedd Llywodraeth Cymru wrthi'n ymgynghori ar Fesur drafft Llywodraeth Leol (Cymru), gyda sylwadau i'w dychwelyd erbyn 15 Chwefror, 2016. Amcan y Mesur drafft oedd cwblhau'r rhaglen o uno awdurdodau lleol a nodi fframwaith deddfwriaethol newydd a diwygiedig ar gyfer democratiaeth, atebolrwydd, perfformiad ac elfennau o gyllid awdurdodau lleol. Byddai hefyd yn sefydlu Comisiwn Staff Gwasanaethau Cyhoeddus statudol.

Cyfeiriwyd at y diddordeb yn yr uno arfaethedig Cyngorau Sir a Bwrdeistref Sirol, a oedd wedi ei nodi yn Rhan 1 o'r Mesur Seneddol. Hyd yn oed heb y cynigion hynny, byddai Rhannau 2 i 8 o'r Mesur arwain at y diwygiad mwyaf arwyddocaol o lywodraeth leol yng Nghymru ers Deddf Llywodraeth Leol 2000, a gyflwynodd y model gweithredol / craffu ar lywodraethu. Roedd Atodiad 1 yn rhoi crynodeb o rai o'r prif bwyntiau. Cafodd dolen i'r dogfennau ymgynghori llawn a chyfarwyddiadau ar sut i ymateb i gynigion Llywodraeth Cymru ei ddarparu.

Darparodd Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd grynodedd manwl o'r meysydd canlynol a oedd wedi'u cynnwys yn ei Gyflwyniad PowerPoint:-

- Ad-drefnu Llywodraeth Leol
- Dewis Cyngor Sir Ddinbych
- Llinell Amser
- Pwyllgor pontio
- Cyfranogiad y cyhoedd
- Pwyllgor Ardal Cymuned
- Mynediad i Gyfarfodydd
- Cymwysterau etholiadol
- Y Cabinet a'r Prif Weithredwr a Swyddogaethau
- Asedau
- Gwelliannau mewn Llywodraethu
- Cyngorau Cymuned

Darparodd y swyddogion yr ymatebion canlynol i faterion a chwestiynau a godwyd gan yr Aelodau:-

- Mynegwyd pryderon, er bod Llywodraeth Cymru wedi argymhell cyflwyno a defnyddio mynychu o bell, nid oeddent wedi mabwysiadu a defnyddio systemau o'r fath. Eglurodd y RhGD fod yna broblemau technegol gyda defnyddio offer o'r fath.
- Amlygodd y Cyng. W.L. Cowie yr agweddau negyddol o gyflwyno hyfforddiant gorfodol ar gyfer aelodau o'r cyhoedd sy'n ymgymryd â dyletswyddau ar sail wirfoddol.
- Gofynnodd y Cyng. W.L. Cowie effaith penderfyniadau a wnaed yn y dyfodol, o ran Ad-drefnu Llywodraeth Leol, o ran gwaith y gwaith sy'n cael ei wneud sy'n cael ei wneud ar hyn o bryd. Cadarnhaodd Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd nad oedd unrhyw benderfyniad wedi ei wneud mewn perthynas â'r cynlluniau at y dyfodol a'r map a fyddai'n cael ei fabwysiadu. Cyfeiriodd at yr heriau sy'n wynebu'r Awdurdod yn y dyfodol, o ran y penderfyniadau sydd i'w gwneud a'r gwaith sydd i'w wneud gan yr Awdurdodau Cysgodol. Cyfeiriodd y Cydlynnydd Archwilio at benderfyniad y Pwyllgor Archwilio Partneriaethau i gymeradwyo'r gwaith sy'n cael ei wneud, rhwng Cyngorau Sir Ddinbych a Chonwy, i fwrw ymlaen â ffurfio Cyd-fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Eglurodd y gallai unrhyw waith a wneir, a oedd yn gysylltiedig â'r Cynllun Corfforaethol ar y cyd, gael ei ddiwygio i gyd-fynd â chyflwyno unrhyw drefniadau amgen yn y dyfodol a gyflwynwyd gan Lywodraeth Cymru.
- Mynegwyd pryderon ynghylch y posibilrwydd o ddyblygu gwaith, a darpariaeth adnoddau staffio, yn ystod y cyfnod o Gyngor Cysgodol.
- Mynegodd y Cadeirydd bryder, a holodd y rhesymau, dros y methiant i egluro'r ffiniau Awdurdodau Lleol arfaethedig ar gyfer Gogledd Cymru yn y dyfodol.

Yn ystod y drafodaeth a ddilynodd, diolchodd y Cadeirydd i Reolwr y Gwasanaethau Democrataidd a'i staff am y wybodaeth a ddarparwyd.

PENDERFYNWYD – y dylid derbyn yr adroddiad a nodi'r wybodaeth a roddwyd.

7 RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL

Eglurodd Rheolwr y Gwasanaethau Democrataidd bod cais wedi dod i law gan yr Aelod Arweiniol ar gyfer hyfforddiant, y Cynghorydd B.A. Smith, ar gyfer cynnwys eitem fusnes am ddarparu hyfforddiant yn rhaglen waith i'r dyfodol y Pwyllgor.

Mewn ymateb i bryderon a godwyd gan y Cadeirydd ynglŷn â'r cynnydd gyda gwaith amddiffynfeydd llifogydd yn ardal y Rhyl, a chan y Cynghorydd M.Ll. Davies ynghylch materion llifogydd a gwaith cynnal a chadw amddiffynfeydd rhag llifogydd yn ardal Rhuthun, cytunwyd y dylai'r materion a amlygwyd gan eu hanfon ymlaen at y Rheolwr Ymgysylltu â'r Gymuned, gyda'r bwriad o gyfleu pryderon a godwyd gyda'r Grwpiau Aelodau Ardal perthnasol.

PENDERFYNWYD:-

- (a) cynnwys eitem fusnes ar hyfforddiant yn y rhaglen waith i'r dyfodol i'w ystyried yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor, a*
- (b) anfon y pryderon a drafodwyd gan y pwyllgor, o ran materion llifogydd, at y Rheolwr Ymgysylltu â'r Gymuned.*

Daeth y Cyfarfod i ben am 11.25 a.m.

.....